

Pia Kauma kok

Kirjallinen kysymys seniorineuvoloiden maanlaajuisesta käyttönotosta

Eduskunnan puhemiehelle

Vuonna 2023 Suomen väestöstä arviolta 11 prosenttia on yli 75-vuotiaita. Suurin osa ikäihmisistä haluaa asua kotonaan mahdollisimman pitkään. Laadukkaan kotona-asumisen ja ikäihmisen mahdollisimman pitkäaikaisen toimintakyvyn mahdollistamiseksi tulee yhteiskunnassa panostaa riittävien kotipalveluiden lisäksi ennalta ehkäiseviin palveluihin. Ennalta ehkäisevien seniorineuvoloiden maanlaajuinen käyttöönotto olisi yksi merkittävä keino lisätä vanhuspalveluidemme tehokkuutta ja parantaa niiden saavutettavuutta.

Seniorineuvoloilla tarkoitetaan palvelukokonaisuutta, jossa keskeistä ovat tietyille ikäluokalle kohdistetut ja suunnitelmalliset terveystarkastukset. Sopiva ikä seniorineuvolaan kutsutuille henkilöille olisi eläkkeelle jäämisen ajankohta eli noin 65 vuoden ikä. Tapaamisissa asiakkaille tehdään laaja terveystarkastus, josta asiakas tarvittaessa ohjataan jatkotutkimuksiin tai -hoitoon. Lisäksi tarkastuksessa kiinnitetään huomiota ikäihmisen fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Seniorineuvolakäynniltä saa mukaansa raportin, jossa luetellaan henkilön voimavarat ja riskitekijät sekä annetaan kirjalliset suositukset toimenpiteistä.

Ennalta ehkäisevät terveystarkastukset uudessa elämänvaiheessa ovat tärkeitä, sillä vaikka henkilö ei tietoisesti kärsisi mistään perussairaudesta, voivat peruskunto ja yleinen jaksaminen heiketä iän myötä. Lisäksi erilaiset piilosairaudet ja elämänhallintaan liittyvät ongelmat ovat ikäihmisillä yleisiä. On voitu osoittaa, että noudattamalla monipuolista elintapaohjelmaa voidaan parantaa ikääntyneiden kognitiivisia toimintoja ja ehkäistä muistitoimintojen heikentymistä (FINGER-tutkimus). Monet saattavat myös kärsiä yksinäisyydestä tai masennuksesta eivätkä tiedä, miten ongelmiin saisi apua. Noin 65 vuoden ikäisellä on yhä useammin vielä monia aktiivisia vuosia edessä, ja varhain hoidetut ongelmat parantavat elämänlaatua merkittävästi.

Nykyisellään kuntia ei veloiteta tarjoamaan seniorineuvolapalveluita. Kuitenkin useat kunnat ja kuntayhtymät ovat vapaaehtoisesti ottaneet vastaavia palveluita käyttöön. Seniorineuvolapalveluita on käytössä esimerkiksi Raahessa, Oulussa ja Rovaniemellä sekä lukuisissa pienemmissä kunnissa. Joissakin kunnissa, kuten Espoossa, on lisäksi otettu käyttöön seniori-info, jossa puhelini- ja sähköpostipalveluilla on tarjottu esimerkiksi tietoa terveyden ylläpitämisestä. Tiedotustoiminta ei kuitenkaan ole varsinaista seniorineuvolatoimintaa, eivätkä satunnaiset terveystarkastukset korvaa sitä systematiikkaa ja terveydentilan seurantaa, jota esimerkiksi lakisääteinen seniorineuvolatoiminta pystyisi tarjoamaan.

Kirjallinen kysymys KK 150/2022 vp

Raahen seudun kuntayhtymässä seniorineuvolapalveluita on tarjottu jo viidentoista vuoden ajan, ja tulokset ovat olleet hyviä. Alueen seniorineuvolapalveluista tehdyn vaikuttavuustutkimuksen mukaan neuvolakutsun saanut ryhmä oli kontrolliryhmää terveempi ja aktiivisempi. Käynneillä havaittiin diabeteksen kaltaisia piileviä sairauksia ennen oireiden pahentumista. Kokonaisen ikäluokan kutsuminen terveystarkastukseen kerralla on ollut tehokasta. Kutsut ovat tavoittaneet ihmisiä, jotka muuten eivät ehkä hakeutuisi terveystarkastuksiin. Terveystarkastuksiin Raahen seudulla on osallistunut yli 80 % kutsutuista.

Raahen seudulta saatujen kokemusten perusteella seniorineuvoloista syntyvät kustannukset eivät ole suuria niistä saatuun hyötyyn nähden. Yhden käynnin kustannukset ovat olleet noin 200 euroa. Vertailun vuoksi voi todeta, että yhden hoivakotiasukkaan vuosihoito on maksanut noin 55 000 euroa, mikä vastaa lähes 300:aa seniorineuvolatarkastusta. Resurssien järkevällä kohdentamisella, kuten ajoittamalla tarkastukset koulujen kesäloma-ajalle, on Raahen seudulla voitu hyödyntää kouluissa työskenteleviä terveydenhoitajia, jolloin terveydenhoitajien vakansseja ei ole tarvinnut lisätä.

Ottamalla seniori- tai aikuisneuvolat käyttöön koko maassa auttaisimme yhä suurempaa joukkoa ikäihmisiä pysymään terveisinä ja sopeutumaan eläkkeelle siirtymisen tuomiin elämänmuutoksiin ja haasteisiin laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millä tavoin hallitus aikoo huomioida eri paikkakunnilta saadut positiiviset kokemukset seniorineuvoloista,

mitä toimia hallitus aikoo tehdä edistääkseen ennalta ehkäisevää vanhustenhoitoa ja sen velvoittavuutta lakisääteisenä toimintana ja

millä tavoin ennalta ehkäisevän vanhustenhoidon palvelujen järjestämisvelvoite tullaan jakamaan kuntien ja hyvinvointialueiden välillä?

Helsingissä 28.3.2022

Pia Kauma kok